

**STWÓRZ
KAWIARENKĘ
NAPRAWCZĄ
W SWOJEJ
SPOŁECZNOŚCI**

**NAPRAWIAMY
Z VEOLIA**

WSTĘP

Z RADOŚCIĄ ODDAJEMY W TWOJE RĘCE PODRĘCZNIK ZRÓB TO SAM, “DIY, CZYLI STWÓRZ KAWIARENKĘ NAPRAWCZĄ W SWOJEJ SPOŁECZNOŚCI”.

Podręcznik jest podsumowaniem i analizą efektów programu NaprawiaMY z Veolia, realizowanego przez Fundację Veolia Polska w partnerstwie z Fundacją Ashoka – Innowatorzy dla Dobra Publicznego. W Programie wzięło udział 10 innowatorów/ek społecznych, którzy otrzymali wsparcie merytoryczne i finansowe. Stworzyli oni inicjatywy:

- Kawiarenka Naprawcza „Czerwony Rower”
- Otwarta Pracownia Sióstr Rzek
- Dziewczyńska Kawiarenka Naprawcza
- Rowerowe Love
- Napraw to na Paca
- Napraw Sam
- Szkutnia Veolia
- Miejsce z pozytywną energią nad brzegiem Łyny
- Drugie Życie Rzeczy
- Stare Korale jak Nowe

Bazując na doświadczeniach laureatów Programu, stworzyliśmy podręcznik, który pozwoli Ci przejść od pomysłu do stworzenia miejsca wspólnych napraw w Twojej okolicy, na Twoim osiedlu, w Twojej dzielnicy czy w Twoim mieście.

Chcemy, aby podręcznik stał się dla Ciebie inspiracją do działań na rzecz systemowych zmian w Twoim otoczeniu, w duchu sąsiedzkiej współpracy i idei Zero Waste. Wierzymy, że każdy i każda z nas może dokonywać zmiany wokół siebie. Podręcznik ma na celu ułatwić rozwiązywanie istotnych problemów u ich źródła. Znajdziesz w nim narzędzia, które pozwolą Ci, myśląc systemowo, osiągać większy wpływ społeczny.

*Zespół Fundacji Veolia Polska i Fundacji Ashoka
-Innowatorzy dla Dobra Publicznego*

DRODZY NAPRAWIACZE/KI

Wiele słyszałam o Waszych cudownych inicjatywach promujących naprawianie w Polsce. Uważam, że wykonujecie kawał świetnej roboty. Upowszechnianie napraw sprzętów i nadawania przedmiotom drugiego życia, a także zachęcanie coraz większej liczby osób do naprawiania, jest bardzo istotne w budowaniu zrównoważonego społeczeństwa. Ta zmiana wymaga wysiłku nas wszystkich. Miło mi słyszeć, że poświęciliście/tyście się temu celowi w Polsce.

Naszym wspólnym zadaniem jest pokazanie, że naprawa nie musi być skomplikowana, ale może być prostą i bardzo dobrą zabawą, szczególnie jeśli odbywa się przy wsparciu eksperta/teki. Sprawne sprzęty to nie jedyna korzyść z naszych działań. Doświadczenie skutecznej naprawy otwiera ludzkie oczy. Daje ludziom poczucie wartości i siły, oraz pewność, że mogą być skuteczni w innych dziedzinach życia. Tym sposobem promując naprawę, wzmacniamy społeczności, sprawiamy, że czują się silne i mają wpływ na rozwój swojej okolicy. W ten właśnie sposób możemy motywować ludzi do bardziej zrównoważonego stylu życia i ekologicznych działań.

Dołączyliście/tyście do międzynarodowego ruchu ludzi, którzy chcą tworzyć zrównoważone społeczności lokalne i wprowadzać pozytywną zmianę wokół siebie. Troszczycie się o środowisko przywracając zapomniany wzór "naprawiacza". Rozpowszechniając ideę Kawiarenek Naprawczych w Polsce, pomagacie tworzyć, kolejne miejsca sąsiedzkie, w których społeczności w ciepłej i otwartej atmosferze będą wymieniać się umiejętnościami i dobrami. Naprawiając zepsute sprzęty, możemy naprawić znacznie więcej!

*Życzę Wam wszystkim sukcesów
w Waszych kreatywnych i oryginalnych inicjatywach*

Wszystkiego najlepszego

*Martine Postma,
Prezesa Repair Cafe Foundation*

WSPÓŁPRACA MIĘDZY TRZEMA SEKTORAMI: BIZNESEM, SAMORZĄDEM I ORGANIZACJAMI SPOŁECZNYMI PRZYŚWIECA WSZYSTKIM NASZYM DZIAŁANIOM,

jest bowiem podstawą skutecznego angażowania się mieszkańców w sprawy miasta i współtworzenia nowoczesnych rozwiązań odpowiadających na współczesne wyzwania społeczne i ekologiczne. Nasz nowy program "Naprawia.MY z Veolią", w duchu międzysektorowej współpracy, wzmacnia miejskie innowacje społeczne, szczególnie wokół idei Zero Waste. Wierzymy, że dobry klimat miejski sprzyja innowacjom, dlatego zachęcamy do tworzenia Kawiarenek Naprawczych, w których mieszkańcy będą mogli za darmo naprawić uszkodzone rzeczy czy otrzymać porady ekspertów, jak lepiej dbać o zasoby i produkować mniej odpadów. A wszystko w miłym, ciepłym kawiarnianym klimacie.

*Izabela Rakuć-Kochaniak,
Prezeska Fundacji Veolia Polska,
Dyrektorka ds. CSR w Grupie Veolia*

W ASHOCE WIEMY, ŻE KAŻDY MOŻE ZMIENIAĆ RZECZYWISTOŚĆ WOKÓŁ SIEBIE.

Na dużą i na mniejszą skalę. Widzimy też, obserwując niezwykle przedsięwzięcia naszych Ashoka Fellows, że wielkie zmiany zaczynają się od grupy osób, które potrafią zachęcić kolejne grupy do podobnych działań kierując się tą samą misją. Wiemy, a nasza wiedza oparta jest na próbie ponad 3600 członków Ashoki (Ashoka Fellows) na całym świecie, że lokalne innowacje mogą być początkiem poważnych przemian. To ważne, bo nasze społeczności lokalne produkują tony odpadów rocznie. Odpady te nie tylko stanowią niewygodny problem, ale nieodpowiednie postępowanie z nimi może doprowadzić do zatrucia ludzi i zwierząt. Gdyby telefony komórkowe, które wyrzucamy w jednym roku, ustawić jeden na drugim utworzyłyby kolumnę 1000 razy większą niż Pałac Kultury i Nauki w Warszawie. Tymczasem wiele sprzętów mogłoby nadal służyć swoim użytkownikom, gdyby wiedzieli, gdzie lub jak mogą je naprawić. W Polsce wciąż jest wiele osób, które potrafią naprawiać sprzęty. Jest też wiele osób, które chciałyby się tego nauczyć. Uważamy, że jest to ogromny potencjał, który z pożytkiem dla środowiska i dla integracji społeczności lokalnych warto uruchomić, promując ideę gospodarki obiegu zamkniętego. Mamy nadzieję, że ten praktyczny podręcznik zachęci innowatorów i przedsiębiorców społecznych w lokalnych społecznościach w Polsce do włączenia się w wielki ruch Kawiarenek Naprawczych na świecie. Każda, nawet najdłuższa podróż, w najodleglejsze zakątki wszechświata, zaczyna się pod stopami.

*Agata Stafiej-Bartosik
Prezeska Fundacji Ashoka
– Innowatorzy dla Dobra Publicznego*

ZERO WASTE

Kawiarenki Naprawcze wpisują się w szerszy nurt niemarnowania. Na czym polega życie Zero Waste? To przede wszystkim świadomość i odpowiedzialność. To styl życia, w którym staramy się generować jak najmniej odpadów.

DLACZEGO ZERO WASTE JEST ISTOTNE?

W Polsce co roku wyrzucamy ok 9 mln ton żywności¹. Co roku do mórz i oceanów trafia 8 mln ton plastikowych odpadów². W roku 2017, każdy z nas wytworzył średnio 311 kg odpadów komunalnych, to jest o 2,7% więcej niż w roku poprzednim. Tylko ok 25% z nich podlega recydingowi³. Każdy i każda z nas może wpłynąć na czystość naszych mórz oraz dbać o środowisko i otoczenie korzystając z zasad Zero Waste.

Zero Waste można przetłumaczyć jako brak marnowania. To świadomość i odpowiedzialność, styl życia, w którym staramy się generować jak najmniej odpadów. Na czym w praktyce polega życie zgodnie z zasadami Zero Waste?

Warto zaczynać małymi krokami. Pierwszym z nich jest 7 zasad, które pomogą Wam żyć w duchu zrównoważonej konsumpcji na co dzień:

1. REFUSE (ODMAWIAJ)

– nie gódź się na zbędne zanieczyszczenia, odmawiaj ulotek reklamowych, jednorazowych opakowań, a także wszelkich produktów wyprodukowanych ze szkodą dla środowiska, generujących odpady i zanieczyszczenia.

2. REDUCE (OGRANICZAJ)

– redukuj liczbę przedmiotów, prowadź możliwie minimalistyczny tryb życia, otaczaj się tylko tym, czego faktycznie używasz i co jest Ci niezbędne.

1 https://bankizywnosci.pl/wp-content/uploads/2019/10/Banki-%C5%BBywno%C5%9Bci_-Raport-Nie-marnuj-jedzenia-2019.pdf

2 <https://www.green-projects.pl/zanieczyszczenie-plastikiem-globalny-problem/>

3 <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/srodowisko-energia/srodowisko/ochrona-srodowiska-2018,1,19.html>

3. REUSE (UŻYWAJ PONOWNIE)

– nie stosuj rozwiązań jednorazowych. Używaj wielorazowych opakowań (na przykład słoika po ogórkach konserwowych używaj do robienia przetworów lub kupowania i przechowywania ryżu), termosów, naczyń, a nawet artykułów higienicznych (golarki na żyłetki, kubeczka menstruacyjnego, pasty cukrowej do depilacji). Używaj ponownie także tego, co na pierwszy rzut oka jest już śmieciem (na przykład zasadź kwiatki w dziurawym garnku, zamiast kupować nową doniczkę, a szklaną butelkę po oleju dokładnie umyj, wyparz i zlej do niej domową nalewkę).

4. RECYCLE (SEGREGUJ I PRZETWARZAJ)

– zadbaj o to, żeby zbędne rzeczy zostały przerobione na coś pożytecznego. Segreguj śmieci (papier można przetwarzać 6-krotnie) i zanoś do stosownych punktów, przerabiaj co się da nawet w domu (na przykład ze starego prześcieradła uszyj materiałową torbę na zakupy).

5. ROT (KOMPOSTUJ)

– kompostuj odpadki organiczne, otrzymując z nich energię lub naturalny nawóz. Używaj przedmiotów, które po zużyciu mogą trafić na kompost (na przykład drewnianej szczoteczki do zębów, konopnej myjki do naczyń).

6. REPAIR (NAPRAWIAJ)

– łątaj ubrania, noś buty do szewca, spawaj pękniętą ramę roweru, lutuj złamany kabel.

7. REMEMBER (PAMIĘTAJ)

– ucz się żyć świadomie, pamiętaj, że Twoje wybory konsumenckie i to, jak spędzasz czas, mają wpływ na środowisko. Pamiętaj też o wszystkich powyższych zasadach.

(zasady według Stowarzyszenia Zero Waste Polska⁴)

Powyższe zasady dotyczą nie tylko indywidualnych wyborów, ale mogą stanowić podstawę do tworzenia Kawiarenki Naprawczej. Warto potraktować je jak inspirację do działań i aktywności wraz z osobami odwiedzającymi miejsca do wspólnej naprawy. Kawiarenki są świetną przestrzenią do szerzenia idei Zero Waste i rozmowy o odpowiedzialnej konsumpcji⁵.

---

4 <http://zero-waste.pl/czym-jest-zero-waste/>

5 Przykłady jak rozszerzyć działalność Kawiarenki Naprawczej znajdziesz w rozdziale Gospodarka Obiegu Zamkniętego w Kawiarence

KAWIARENKI NAPRAWCZE

Idea Kawiarenek Naprawczych [w skrócie: KN] narodziła się w Amsterdamie w 2008 roku. W 2010 powstała międzynarodowa Fundacja Repair Cafes, której celem jest wsparcie lokalnych społeczności na całym świecie w tworzeniu miejsc do wspólnej naprawy. W 2018 roku zarejestrowano ponad 1800 KN w 33 krajach. Od 2017 roku 17 października odbywa się Międzynarodowy Dzień Naprawy⁶, promujący Gospodarkę Obiegu Zamkniętego. Niektóre KN używają drukarek 3D do produkcji niezbędnych części zamiennych. W Polsce pierwsze kawiarenki powstały w Pile, Warszawie i Katowicach⁷.

CZYM SĄ KAWIARENKI NAPRAWCZE?

Kawiarenki to miejsca spotkań, w których w miłej sąsiedzkiej atmosferze, wspólnie można naprawić zepsute rzeczy. W KN czekają na Ciebie przydatne do samodzielnej naprawy narzędzia, materiały, można otrzymać także pomoc fachowca/czyni.

Nadawanie drugiego życia przedmiotom to jednak nie wszystko. Kawiarenki to miejsca spotkań międzypokoleniowych, otwarta, dostępna przestrzeń sprzyjająca wspólnym działaniom, integracji mieszkańców/nek i wzmacnianiu lokalnych więzi. W Kawiarenkach naprawia się także relacje międzyludzkie.

PO CO NAPRAWIAĆ?

Rocznie każdy z nas produkuje ponad 311 kg odpadów. Wiele z nich, zamiast zaśmiecać naszą planetę, może być wykorzystanych ponownie lub służyć nam dłużej w innej, zmienionej nieco formie. Możliwość ponownego wykorzystania przedmiotów i umiejętność ich naprawy pozwala nam tworzyć inicjatywy lokalne, które zmieniają nawyki i postawy społeczeństw wzmacniając tym samym prośrodowiskowe zachowania każdego i każdej z nas.

---

6 <https://openrepair.org/international-repair-day/>

7 <https://epochtimes.pl/repair-cafe-daj-pozyc-dluzej-przedmiotom/>
<https://repaircafe.org/en/about/>
<https://repaircafe.org/en/lack-of-repair-knowledge-hinders-circular-economy/>

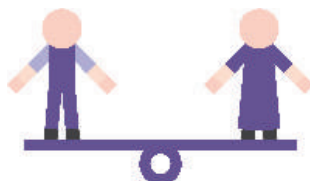
JAKIE SĄ KORZYŚCI ZE WSPÓLNEGO NAPRAWIANIA?

TROSKA O PLANETĘ

OSZCZĘDNOŚĆ CZASU I PIENIĘDZY

NABYCIE NOWYCH UMIEJĘTNOŚCI

ROZWÓJ KOMPETENCJI

INTEGRACJA LOKALNA

CO MOŻNA NAPRAWIAĆ?

Według danych zebranych przez Repair Cafes Foundation, założonej przez inicjatorkę ruchu Martine Postmę, w Kawiarenkach najczęściej naprawiane są ekspresy do kawy, odkurzacze, rowery, lampy oraz ubrania. Każdy może przynieść zepsutą rzecz i pod okiem eksperta/tki naprawić ją lub pomóc komuś innemu w naprawie. Zdziwisz się, jak wielu jest wśród nas profesjonalistów/tek oraz fachowców/czyn z różnych dziedzin, którzy mogą podzielić się wiedzą jak przywrócić do życia zepsute przedmioty.

Na odwiedzających kawiarenkę, poza niezbędnymi do napraw narzędziami czekać może także kawa, herbata czy książki. Przytulna, ciepła atmosfera pełna otwartości i uśmiechów to znak rozpoznawczy kawiarenek na całym świecie.

ZAINSPIRUJ SIĘ

NAPRAWIAMY Z VEOLIA TO PROGRAM FUNDACJI VEOLIA POLSKA PROWADZONY W 2019 ROKU WE WSPÓŁPRACY Z FUNDACJĄ ASHOKA – INNOWATORZY DLA DOBRA PUBLICZNEGO.

Jego celem jest rozwijanie idei Zero Waste, upowszechnienie holenderskiej formuły Repair Cafe i stworzenie pierwszych w Polsce innowacji społecznych na bazie Kawiarenek Naprawczych.

Program realizowany był w formie konkursu, do którego wszyscy zainteresowani i zainteresowane - mieszkańcy, organizacje pozarządowe czy instytucje publiczne mogli zgłaszać swoje pomysły na innowacje społeczne na bazie Kawiarenki Naprawczej. Spośród zgłoszeń wybranych zostało 10 najciekawszych pomysłów, które otrzymały wsparcie merytoryczne.

Finałiści i finalistki konkursu wzięli udział w cyklu szkoleń i webinarów poświęconych wprowadzaniu zmiany systemowej, inkubacji innowacji społecznych, pracy ze społecznościami, pozyskiwaniu funduszy na działania oraz współpracy z samorządem lokalnym.

Po 3-miesięcznej pracy nad koncepcją kawiarenek i pilotażowych wydarzeniach inauguracyjnych, zostało wyłonionych 5 lokalizacji, które dodatkowo otrzymały wsparcie finansowe w kwocie 8 000 zł na rozwój działalności kawiarenki w ich miejscowości.

Poniżej krótkie historie dziesiątki innowatorów/ek społecznych, którym udało się stworzyć pionierskie miejsca, służące nie tylko mieszkańcom/nkom ich miejscowości, ale i środowisku.

KAWIARENKA NAPRAWCZA CZERWONY ROWER – WARSZAWA

Kuchnia Czerwony Rower to przedsiębiorstwo społeczne, która wspiera osoby niepełnosprawne i wychodzące z kryzysu bezdomności. Zapewniając zdrowe, lokalne i tanie jedzenie Kuchnia 100% swojego dochodu przekazuje na Stowarzyszenie Otwarte Drzwi, a podopieczni/e Stowarzyszenia mogą uczyć się fachu pracując na jego rzecz.

Czerwony Rower zdecydował się poszerzyć swoją działalność otwierając Kawiarenkę Naprawczą, gdzie osoby wychodzące z kryzysu stają się ekspertami/kami od naprawy i zyskują nową rolę w lokalnej społeczności.

NAPRAW TO NA PACA – WARSZAWA

Miejsce Akcji Paca (MAP) jest najstarszym domem sąsiedzkim w Warszawie. Stworzony przez Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Lokalnej CAL, MAP wspiera budowanie lokalnej społeczności oraz wymianę sąsiedzką. Od zeszłego roku na Paca działa Wymiennik, który umożliwia sąsiadom wymianę barterową.

W tym roku MAP rozszerzył działalność Wymiennika o Kawiarenkę Naprawczą i zachęca społeczność do wspólnej wymiany umiejętności.

Obserwowanie znajomych osób z lokalnej społeczności Miejsca Akcji Paca, które poprzez udział w KN odkrywają w sobie nowe potencjały i uruchamiają kolejne zasoby było dla mnie inspirujące. Sąsiedzi czują się bardziej sprawczy. Najfajniejszą formą zachęcania do udziału był „społecznościowy marketing szeptany”. Sama na własnej skórze przekonałam się że nie trzeba być fachowcem, żeby naprawiać rzeczy. Wcześniej uważałam, że nie potrafię np. naprawić półki, a wystarczyło nad tym przysiąc- trochę pomyśleć, porozmawiać z ludźmi, którzy byli gdzieś obok i DZIAŁAĆ ;) Warto tworzyć KN. Trzeba dać sobie czas i przestrzeń, żeby pewne procesy dojrzały. Mieć zgodę i „luz” na to, że coś może się nie udać, albo że będzie wyglądało zupełnie inaczej niż początkowo zakładaliśmy. – Paulina, MAP

DZIEWCZYŃSKA KAWIARENKA NAPRAWCZA – KRAKÓW

Fundacja Autonomia prowadzi pierwsze w Polsce Dziewczyńskie Centrum Mocy (DCM), które tworzy bezpieczną przestrzeń do rozwoju dla dziewczynek i kobiet. Centrum pozwala na przekraczanie stereotypów płciowych proponując wachlarz warsztatów dla dziewczyn.

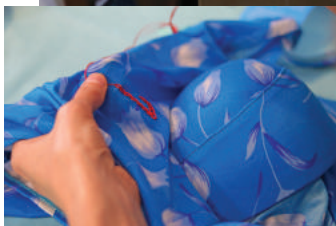
DCM zdecydowało się otworzyć Dziewczyńską Kawiarenkę Naprawczą, aby kobiety w każdym wieku mogły rozwijać się w dowolnie przez nie wybranym kierunku, stać się samodzielnymi i nabyć nowe umiejętności.

Dla nas Dziewczyńska Kawiarenka Naprawcza to miejsce, w którym przełamujemy stereotyp poprzez angażowanie kobiet, dziewczyn i dziewczynek w naprawianie, majsterkowanie i inne działania uznawane za zajęcia typowo "męskie" i zarezerwowane dla mężczyzn. Pokazując kobietom, że nie ma obszarów w których nie mogłyby się sprawdzić, czy być ekspertkami przyczyniamy się do ich pełnomocnienia. Bycie wśród dziewczynek i kobiet, które naprawiają, majsterkują, zmieniają dętki rowerowe, czy gniazodka elektryczne i obserwowanie jaką satysfakcję im to daje oraz jak dodaje pewności siebie, jest dla nas największą radością :)
– Joanna, DCM

OTWARTA PRACOWNIA SIÓSTR RZEK - KRAKÓW

Siostry Rzeki to kolektyw artystyczno-aktywistyczny, który używa form artystycznych by zwrócić uwagę na kryzys ekologiczny wywołany regulacją rzek. Jedną ze strategii kolektywu jest haftowanie aktywi- stycznych haseł na recydingowa- nych strojach kąpielowych, które następnie wykorzystują do prote- stu na brzegach polskich rzek.

Kolektyw zdecydował się stworzyć Otwartą Pracownię, gdzie aktywiści/stki mogą wspólnie tworzyć ekologiczne i zna- czące społecznie dzieła sztuki używane do protestów ekologicznych. Używa- ne materiały pochodzą w recydingu, do wspólnego naprawiania zapraszana jest lokalna społeczność.

DRUGIE ŻYCIE RZECZY – RADZYŃ PODLASKI

Kawiarnia Artystyczna Kofi&Ti w Radzynie Podlaskim to miejsce, gdzie pijąc dobrą kawę można działać na rzecz rozwoju lokalnej społeczności. Właściciele kawiarni zapraszają do współpracy lokalnych artystów/ki i mieszkańców/nki Radzyna.

W bieżącym roku w kawiarni powstała przestrzeń społecznej naprawy, miejsce spotkań międzypokoleniowych, w których młodzież i seniorzy/ki uczą się od siebie naprawiania. Kluczowa dla tego miejsca jest międzypokoleniowa wymiana umiejętności.

Organizacja kawiarenki naprawczej była dla mnie szansą na przekonanie się jak duży a zarazem niewykorzystany potencjał tkwi w wielu pozornie nieprzydatnych już nikomu rzeczach. Z drugiej strony to fajna odpowiedź na wiele społecznych problemów - konsumpcjonizm, gospodarowanie odpadami czy nawet problem rozwarstwień demograficznych i starzenia się społeczeństwa. – Jakub, Kofi&Ti

MIEJSCE Z POZYTYWNA ENERGIĄ NAD BRZEGIEM ŁYNY - LIDZBARK WARMIŃSKI

Pracownia Artystyczna Ziśnio jest prowadzona przez profesjonalnych rzemieślników/czki, którzy zajmują się zawodowo renowacją mebli i prowadzeniem warsztatów z up-cyclingu. Wszystkie używane materiały pochodzą z recyklingu.

Pracownia zdecydowała się stworzyć społeczność wokół idei naprawiania i dlatego otworzyła własną Kawiarenkę Naprawczą, w której społeczność lokalna może nauczyć się jak przywracać blask starym meblom.

NAPRAW SAM - SŁUPCA

ANMAR to stowarzyszenie, które działa na rzecz społeczności lokalnej w Słupcy. Współpracując z samorządem ANMAR tworzy ruch rowerowy, aby rozwijać potencjał turystyczny miasta.

Stowarzyszenie dostrzegło nową możliwość rozwoju turystyki rowerowej i lokalnego ruchu rowerowego w oparciu o idee Kawiarenki Naprawczej, w której zarówno turyści/stki jak i mieszkańcy/nki będą mogli wspólnie zadbać o swój sprzęt.

STARE KORALE JAK NOWE – TARNOWSKIE GÓRY

Spółdzielnia Socjalna Familia została założona, by wspierać osoby z niepełnosprawnością w aktywnym życiu zawodowym. Familia organizuje warsztaty i seminaria, prowadzi klub integracji społecznej oraz małą kawiarnię.

W ramach programu, spółdzielnia we współpracy z lokalnym biznesem otworzyła Kawiarenkę Naprawczą, w której lokalni mieszkańcy/nki mogą nauczyć się jak tworzyć i naprawiać biżuterię.

SZKUTNIA VEOLIA – CHORZÓW

Misją Fundacji Bobrowe Żeremia jest propagowanie tradycyjnego sposobu budowy łodzi oraz integracja międzypokoleniowa wokół naprawy i rzemiosła. Fundacja uczy, jak tworzyć kajaki i kanoe przy użyciu metody skin on frame⁸. Łodzie są budowane w 100% z recyklingowanych materiałów.

W Kawiarence Naprawczej Fundacja chce uczyć młodzież, jak własnymi

8 Metoda polegająca na pokryciu drewnianego szkieletu kanoe warstwami papieru recyklingowanego ułożonymi w jodłę. Więcej zobacz <http://ashoka-cee.org/naprawiamy/2019/09/11/zbudowalismy-razem-papierowe-kanoe-w-chorzowie/>

rękami stwarzać i naprawiać łodzie, kajaki i kanoe.

W świecie gdzie masowa konsumpcja i wyroby jednorazowe wychodzą nam bokiem, z chęcią wracamy do rzeczy wytwarzanych przez naszych przodków. Ich trwałość i łatwość naprawy pozwalają na długowieczne ich użytkowanie, a gdy będą uszkodzone

lub nadgryzione przez ząb czasu będziecie je mogli przywrócić do życia w Kawiarence Naprawczej. Miejscu gdzie nie tylko naprawicie wasze skarby ale też poznacie wspaniałych ludzi. – Marcin Bobrowe Żeremia

ROWEROWE LOVE – BIELSKO-BIAŁA

Kolektyw Patchshopgirls to nieformalna grupa, która dąży do stworzenia silnej społeczności rowerowej w Bielsko-Białej. Kolektyw współpracuje z samorządem i promuje idee zrównoważonego transportu w mieście.

Kawiarenka Naprawcza według ich pomysłu, to miejsce w którym rowerzyści/stki będą mogli bezpłatnie nauczyć się, jak naprawić swój sprzęt oraz jak bezpiecznie poruszać się po mieście.

Dzięki programowi poznałyśmy wiele inspirujących osób z doświadczeniem w tworzeniu podobnych miejsc. Dzięki temu udało nam się pogrupować wszystkie pomysły i z chaosu ułożyć całkiem spójną wizję Kawiarenki Naprawczej.

Przy tworzeniu KN nauczyłyśmy się budowania organizacji od strony prawnej. Cykl spotkań on-line dostarczył nam pomysłów na sposoby utrzymania miejsca po jego otwarciu. Zachęcamy do budowania w swojej przestrzeni miejsc, które będą łączyć ludzi w słusznej idei. Stworzona społeczność i wspólny cel mają ogromną moc.

MYŚLENIE SYSTEMOWE, CZYLI KAWIARENKA KROK PO KROKU

Kawiarenki Naprawcze są innowacjami społecznymi. Co to oznacza? To znaczy, że wprowadzają zmianę w systemie, w którym żyjemy. Jaką zmianę? To zależy od wielu czynników. Między innymi od tego, jaką Kawiarenkę tworzysz i jaki jest system, w którym funkcjonujesz.

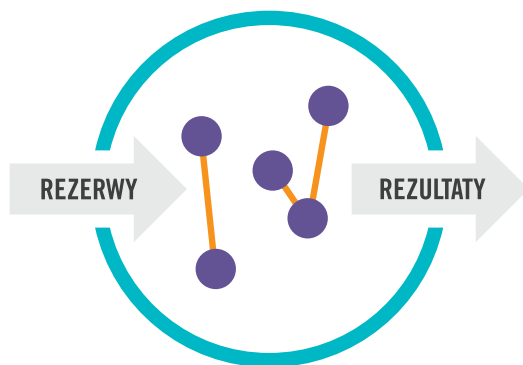
Poniżej znajdziesz model myślowy, który pozwoli Ci to określić. Co daje poznanie mechaniki systemów społecznych? Rozumiejąc procesy, z którymi się stykasz, możesz działać bardziej świadomie i wywierać większy wpływ niż w sytuacji, gdy nie posiadasz tej wiedzy.

Zachęcamy do tworzenia Kawiarenek Naprawczych zgodnie z modelem 5R, aby stworzyć realną zmianę systemową w swoim otoczeniu.

Analizę przy użyciu modelu 5R należy zacząć od określenia, w jakim systemie działamy oraz nazwania interesariuszy systemu, czyli osób związanych ze zmianą. Zarówno tych które ją tworzą, jak i tych, na które ona wpływa.

Aby dokładnie zrozumieć zmianę proponujemy użyć modelu dwukrotnie, raz na poziomie MAKRO, opisując nasze wyobrażenie o tym, co zadzieje się po uruchomieniu Kawiarenki w Twojej miejscowości. Następnie na poziomie MIKRO, czyli przetestować i opisać to, co się zadziało podczas pilotażu przez pryzmat modelu 5R. Na koniec warto zebrać informację zwrotną od uczestników oraz Twoje przemyślenia. Wtedy możecie zaplanować dalsze działania. Model 5R dokonuje analizy zmiany relacji, ról, reguł, rezerw i rezultatów w systemie.

REGUŁY RÓLE RELACJE

Relacje to oddziaływania pomiędzy rolami w systemie. W modelu 5R zastanawiamy się:

1. W jaki sposób budujemy **relacje** między rolami w systemie tam, gdzie ich wcześniej nie było?

Role to sposób w jaki działają podmioty w naszym systemie, należą do nich zachowania konkretnych osób, grup, instytucji. W modelu 5R odpowiadamy na pytanie:

2. W jaki sposób wzmacniamy efektywność **ról** systemowych?

Reguły to utarte sposoby postępowania, regulacje prawne, zwyczaje, którymi kierujemy się w naszym systemie. W modelu myślimy o tym:

3. W jaki sposób tworzymy bodźce poprzez zmianę **reguł** systemu?

Rezerwy to łatwe do wykorzystania zasoby w naszym systemie, należą do nich zarówno materialne środki jak i kapitał ludziki. W modelu rozważamy:

4. W jaki sposób zwiększamy dostępne w systemie **rezerwy**?

Rezultaty to efekty działań systemu, wynik zestawienia w takiej a nie innej konfiguracji relacji, ról, reguł i rezerw. W modelu 5R odpowiadamy na pytanie:

5. W jaki sposób znacząco polepszymy **rezultaty** produkowane przez system?

Na co dzień nie myślimy systemowo, aby przybliżyć Ci model 5R przedstawię ten proces na prostym przykładzie, byśmy mogli krok po kroku prześledzić, jak wykorzystać go w Twoich działaniach. Gdzie można by założyć swoja kawiarenkę? Może w...świątlicy wiejskiej?

PRZYKŁAD: KAWIARENKA NAPRAWCZA W ŚWIETLICY WIEJSKIEJ

JAKI SYSTEM ZMIENIAM?

Konsumpcja, samopomoc i gospodarowanie zasobami w społeczności wiejskiej

JACY SĄ INTERESARIUSZE W MOIM SYSTEMIE? [CZYLI OSOBY ZWIĄZANE ZE ZMIANĄ]:

Społeczność wsi, wójt, lokalni sprzedawcy/czynie, lokalni rzemieślnicy/czki, koło gospodyń wiejskich, ochotnicza straż pożarna, działkowcy.

OBRAZ MAKRO

Pomyśl co się zmieni, gdy zaczniecie Wasze działania.

OBRAZ MIKRO

Przetestujcie w praktyce Wasz pomysł, zróbcie pilotaż i opiszcie co się na nim wydarzyło

JAK ZMIENIAM KLUCZOWE ELEMENTY SYSTEMOWE?

1. W jaki sposób budujemy **relacje** między rolami w systemie tam, gdzie ich wcześniej nie było?
[czy łączymy role, które do tej pory nie współpracowały, czy wzmacniamy relacje między już istniejącymi rolami]

- Wspólna naprawa tworzy relacje między sąsiadami
- Grupy we wsi mają podstawę do integrowania się
- Na pilotażu poznałem kilka osób z mojej okolicy i wiem do kogo w jakiej sprawie mogę się zwrócić o pomoc
- Działkowiec poznał osobę, którą potem zatrudnił przy pracach sezonowych

2. Jak wzmacniamy efektywność **ról** systemowych?
[czy instytucje są bardziej wydajne, czy osoby czują się wzmocnione, czy uczestnicy się rozwijają?]

- Ucząc innych, uczyć siebie
- Lokalni rzemieślnicy/czki włączają się w KN i budują swoją markę jako lokalnych naprawiaczy/ek
- Sprzedawcy/czynie mogą wykorzystać okazję do sprzedaży narzędzi i materiałów potrzebnych do naprawiania
- Koło Gospodyń Wiejskich przetestowało nowe warsztaty z zycia kordonkiem i mogło je potem zrobić profesjonalnie dla innych organizacji
- Z trudniejszą naprawą pójść do Zdzicha, którego już znam

3. W jaki sposób tworzymy bodźce poprzez zmianę **reguł** systemu?
[czy zmieniamy utarte schematy i sposoby myślenia, obyczaje lub system prawny, wprowadzamy nowe zasady funkcjonowania społeczności]

- Nie musisz być ekspertem/ką, by naprawić uszkodzony sprzęt
- Sąsiad/ka jest osobą, która może ci pomóc
- Popsuty sprzęt nadaje się do naprawy, muszę tylko nauczyć się, jak to robić
- Czuję się sprawczy, bo naprawiam rzeczy
- Poznaje innych i chcę się z nimi wymieniać umiejętnościami

- Warsztaty z elektroniki, pozwoliły mi zrozumieć, jak położyć kable pod biurkiem
- Naprawiłem lampkę babci dzięki pomocy Jadwigi, która jest z wykształcenia elektrykiem
- Lampka stanęła w najważniejszym punkcie Kawiarenki, bo chcę by inni też zobaczyli, jak piękne potrafi być drugie życie rzeczy
- Pomogłem Jadwidze wyregulować przerzutki w jej rowerze

4. W jaki sposób zwiększamy dostępne w systemie **rezerwy (zasoby)**?
[czy włączamy w obieg środki i materiały, które do tej pory były niedostępne, aktywizują ludzi, którzy się nie angażowali]

- Umiejętności jednostek stają się umiejętnościami społeczności
- Rzeczy popsute stają się materiałami a nie śmieciami
- Jest mniej gabarytowych śmieci w naszej wsi

- W trakcie pilotażu Staszek pokazał wszystkim, jak zbudować konstrukcje na bazie europalet
- Z zalegających w domu palet po bloczkach betonowych zrobiłem krzesła ogrodowe
- Nie musiałem wyrzucać palet

5. W jaki sposób znacząco polepszamy **rezultaty** produkowane przez system?
[jakie są efekty Waszych działań i jak odnoszą się do wcześniejszych efektów systemu]

- Pomocy szukam najpierw wśród swojej społeczności, a potem komercyjnie
- Każdy z nas jest fachowcem/czynią od czegoś, czujemy się dowartościowani
- Zwiększamy kapitał społeczny

- Urwaną nóżkę od krzesła przyklejam sam pod okiem Pawła
- Nauczyłem się wyszywać kordonkiem, a podzieliłem się wiedzą, jak zmienić dętkę w rowerze
- Łatwiej namówić mi sąsiada Staszka, byśmy razem zrobili coś dla naszej wsi

INFORMACJA ZWROTNA

Wyciągnijcie wnioski z pilotażu i zobacz, co udało się osiągnąć, a czego zabrakło przy testowaniu, by obraz **MIKRO** stał się **MAKRO**

- Cześć społeczności nie rozumie potrzeby dzielenia się umiejętnościami
- Część starszych osób nie może dotrzeć do KN z rzeczami do naprawy, a bardzo potrzebuje kogoś, kto im pomoże
- Młodzież nie chce naprawiać razem z seniorami

PLANOWANE DALSZE DZIAŁANIA

Co możemy zaplanować mając informację zwrotną

- Wyjść z kawiarenką naprawczą w przestrzeń publiczną, np. zrobić jej pokaz na festynie
- Stworzyć bazę umiejętności i kontaktów - nawiązanie współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, dotarcie do potrzebujących
- Zaproponować specjalne spotkania tylko dla młodzieży, z tematów, które najbardziej ich interesują

UCZ SIĘ OD INNYCH

Poniżej znajdziesz istotne aspekty Kawiarenki Naprawczej, które udało nam się zaobserwować bazując na doświadczeniu 10 innowatorów/ek społecznych w programie NaprawiaMY z Veolią. Tworząc innowację społeczną opartą na idei KN, warto zwrócić uwagę na: rolę gospodarza/gospodyni, miejsce, zasoby i formę KN, którą chcesz wykorzystać.

I. GOSPODARZ/GOSPODYNI, CZYLI TWÓRCA PRZESTRZENI

Mysząc o stworzeniu Kawiarenki Naprawczej musisz pamiętać, że to Ty jesteś gospodarzem, gospodynią, nowego miejsca w Twojej okolicy, a tym samym tworzysz przestrzeń, która stanie się wyjątkowym miejscem dla mieszkańców /nek Twojego miasta.

Zadania gospodarza/gospodyni:

- Pamiętaj, aby odpowiednio zaaranżować przestrzeń i ogłosić odwiedzającym panujące w niej reguły
  - Przykładowe reguły
    - Naprawiamy sami pod okiem/doradztwem specjalisty/ki
    - Jesteśmy dla siebie uprzejmi i życzliwi
    - Dzielimy się wiedzą wtedy, gdy jesteśmy o to poproszeni
    - Nie boimy się pytać
- Znajdź liderów/liderki lub grupy, które mogą być zainteresowane współtworzeniem takiego miejsca razem z Tobą, wspólnie stwórz pomysł na jego działanie
- W trakcie warsztatów łącz ze osoby, które mogą być sobą zainteresowane

II. MIEJSCE

W wytworzenie miejsca warto zaangażować społeczność lokalną. Wspólnie można nie tylko naprawiać sprzęty, ale także współtworzyć przestrzeń. Warto, aby miejsce:

- Mogło być na stałe przystosowane do prac naprawczych - łatwiejsze sprzątanie
- Miało zaplecze sanitarne, a także dostęp do elektryczności i bieżącej wody
  - kluczowe przy niektórych naprawach
- Było zlokalizowane blisko innych działań społecznych - łatwej zacząć od osób już aktywnych społecznie.

III. ZASOBY

Wyposażenie warto podzielić na trzy kategorie:

1. NARZĘDZIA

Pomyślcie o nich zgodnie z zasadami Zero Waste:

- Każdy z nas ma w domu najprostsze narzędzia i może się nimi podzielić
- Sprawdźcie, jakie narzędzia już są w Twojej społeczności
- Jeśli zapraszasz specjalistów/ki, poproś ich o podzielenie się narzędziami

2. MATERIAŁY

Zadbaj, aby także i materiały w jak największym stopniu pochodziły z odzysku. Pomocne w pozyskiwaniu materiałów są:

- Lokalne grupy facebookowe takie jak „Uwaga, śmieciarka jedzie”⁹
- Dzielenie się materiałami w społeczności
- Współpraca z lokalnymi sprzedawcami/czyniami z branży remontowo-budowlanej
- Odpady w dużych sklepach remontowo-budowlanych

3. UMIEJĘTNOŚCI

Im więcej osób uda Wam się zainteresować ideą Zero Waste, tym większy wachlarz umiejętności kawiarenka będzie mogła zaoferować mieszkańcom. Bardzo ważna jest w tym przypadku rola gospodarza/gospodyni, który potrafi nie tylko odnaleźć w lokalnym środowisku ekspertów/teki i profesjonalistów/teki, ale także obudzić potencjał w uczestnikach/czkach, którzy jeszcze nie wiedzą o swoich ukrytych talentach. Rozmowy, spotkania, wspólne burze mózgów mogą w tym pomóc.

Z pomocą we współtworzeniu społeczności wokół idei naprawiania mogą przyjść:

- Lokalni rzemieślnicy/czki
- Współpracownicy/czki lub klienci/teki
- Seniorzy/ki [Uniwersytet Trzeciego Wieku]
- Pracownicy/czki firm w ramach wolontariatu pracowniczego
- Uczniowie/uczenice szkół branżowych

Budując społeczność można także sięgnąć do doświadczenia specjalistów/ek:

- Stowarzyszenia Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL¹⁰
- Towarzystwa Inicjatyw Twórczych E¹¹

---

9 <https://www.facebook.com/UwagaSmieciarkaJedzie/>

10 <https://www.isp.org.pl/pl/publikacje/praca-srodowiskowa-tradycja-i-terazniejszosc>

11 <http://pomysly.e.org.pl/ksiazka/>

IV. FORMY KAWIARENKI NAPRAWCZEJ

AKWARIUM

Eksperci/tki prezentują, jak naprawiać konkretne sprzęty, a potem, każdy z uczestników/czek naprawia sam. Ekspert/ka służy poradą także w trakcie samodzielnej naprawy

USŁUGA

Naprawiacze/ki wolontaryjnie dzielą się wiedzą albo doradzają, jak naprawić dany sprzęt. Ta forma przyciąga dużo ludzi, jednak ma mało wspólnego z wymianą umiejętności. Dobrze sprawdza się do promocji idei KN.

WARSZTATY

Tworzymy spotkania tematyczne, na których grupa wspólnie naprawia przyniesione konkretne urządzenia. Warsztat może prowadzić ekspert/ka, jednak nawet proste połączenie ludzi zainteresowanych tematem daje niesamowite rezultaty.

BHP W KAWIARENCE

W zależności od formy i tematu przewodniego Waszej Kawiarenki, różne mogą być także potencjalne zagrożenia dla jej uczestników. Pamiętajcie, że KN działają na zasadzie dobrowolności i wolontariatu. Uczestnicy/czki powinni więc wyrazić zgodę i być świadomi, że podejmują ryzyko na własną odpowiedzialność, co mogą potwierdzić wpisując się na listę obecności. Warto jednak poświęcić na początku czas, by opowiedzieć o potencjalnych sposobach zapobiegania wypadkom przy pracy.

Specjalista/ka, który prowadzi Kawiarenkę, powinien opowiedzieć o tym jak prawidłowo pracować narzędziami, jak dbać o siebie i innych, jakie są potencjalne przyczyny urazów i jak zachować bezpieczeństwo przy pracy. Jeśli naprawiacie grupowo, poświęćcie czas na wspólne ustalenie zasad bezpieczeństwa, tak by były akceptowalne dla wszystkich.

Poniżej przykładowy sposób na opisanie bezpiecznego posługiwania się piłą ręczną.

Pokażę Wam dziś jak używać piły tak, by zadbać o siebie i o innych. Ważne abyście poznali prawidłową technikę cięcia. Należy użyć rękawic i okularów do ochrony palców i oczu, pamiętajcie też by unieruchomić materiał, który chcecie przeciąć. Jeśli używacie narzędzia, nie róbcie innych rzeczy i nie rozmawiajcie. Co może się stać? Możemy się skaleczyć ostrzem lub odpryskiem materiału. A teraz krótka demonstracja jak prawidłowo używać tego narzędzia.

GOSPODARKA OBIEGU ZAMKNIĘTEGO W KAWIARENCE

Naprawianie to także świetny początek do rozmów z mieszkańcami/nkami o tematach ekologicznych ważnych dla Twojej okolicy. KN może stać się miejscem edukacyjnym, które dostarcza pomysłów na to, jak realizować zasady Zero Waste na co dzień, a także przybliżyć mieszkańcom/nkom ideę gospodarki o obiegu zamkniętym.

Gospodarka o obiegu zamkniętym (circular economy) to nie tylko dbałość o możliwie najmniejsze zużycie odnawialnych zasobów naturalnych, ale także skrupulatność w sposobie ich eksploatacji, zapewniający jak największą ich regenerację.

Taki sposób myślenia o produkcji i usługach zakłada również ekoprojektowanie i czystą produkcję, konsumpcję szanującą środowisko, używanie odpadów jako surowców wtórnych, a także ich przetwarzanie bez negatywnych efektów zewnętrznych.

Gospodarka obiegu zamkniętego:

- umożliwia wydajniejsze wykorzystanie dostępnych zasobów środowiska naturalnego
- pozwala nie tylko optymalnie wykorzystywać wodę, surowce naturalne, ale także sprzyja efektywniejszemu korzystaniu z zasobów, np. energetycznych.

Idea gospodarki o obiegu zamkniętym stanowi podstawę do zrównoważonego rozwoju miast, przemysłu i lokalnego biznesu i wdraża rozwiązania, których celem jest poprawa dostępu do zasobów, przy jednoczesnym zapewnieniu ich ochrony i odnowy.

W dobie wyczerpujących się zasobów naturalnych i postępującej urbanizacji, gospodarka o obiegu zamkniętym stanowi jedyny możliwy kierunek zrównoważonego rozwoju świata.

Poniżej kilka inspiracji, które dobrze sprawdzają się jako dodatkowe działania w Kawiarenkach Naprawczych

1. WYMIENNIK

Czyli barterowa wymiana rzeczy w społeczności. Żyjemy w społeczeństwie nadmiaru. Kupujemy i przechowujemy przedmioty, które nie są nam na co dzień potrzebne. Koło KN można zorganizować wymiennik. Zasady są proste. Wymieniamy 1 do 1, wartość rzeczy nie ma znaczenia. Przynosić można ubrania, naczynia, ozdoby, drobne AGD i inne działające sprzęty. Wszystkie rzeczy na wymienniku muszą nadawać się do ponownego wykorzystania. Warto zagospodarować nadmiar rzeczy, które pozostały, jako materiały do KN, lub nawiązać współpracę z organizacjami, które mogą przekazywać je dalej. Przykłady działających wymienników znajdziesz w Miejscu Akcji Paca i w MAL Grójecka¹².

2. JADŁODZIELNIA

Idea jadłodzielni pochodzi z Niemiec. W Polsce ruch ratowania żywności (Food-sharing) działa od ponad roku¹³. Jadłodzielnia to zwykle lodówka i szafka, do której możemy dostarczać produkty, nadające się do spożycia i częstować się tym, co w niej

¹² Więcej informacji w rozdziale "Przydatne kontakty"

¹³ W 2019 42% Polaków przyznaje się do marnowania żywności, rocznie wyrzucamy 9 mln ton artykułów spożywczych, czyli ok. 18 miliardów talerzy pełnych jedzenia [https://bankizywnosci.pl/wp-content/uploads/2019/10/Banki-%C5%BBywno%C5%9Bci_-Raport-Nie-marnuj-jedzenia-2019.pdf].

umieszczono. KN jest świetnym miejscem na jadłodzielnię. Aby ją złożyć wystarczy naprawiona szafka i używana lodówka oraz dostęp do prądu. Najlepiej by były one dostępne, jeśli to możliwe, całodobowo. Potrzebne są też osoby, które będą zajmowały się dbaniem o czystość tych miejsc. Jest to potencjał do zaangażowania społeczności¹⁴.

3. OGRÓD SĄSIEDZKI Z WYMIANĄ ROŚLIN

Ciekawym działaniem jest też stworzenie Ogrodu Sąsiedzkiego. Jest to wspólnie zarządzana przestrzeń, gdzie społeczność może razem dbać i korzystać z zieleni, hodować zioła, kwiaty, warzywa, wymieniać się sadzonkami i umiejętnościami. Jest też idealnym miejscem na wspólne wiosenno-letnio-jesienne spotkania sąsiedzkie¹⁵.

4. ZAJĘCIA, PRELEKCJE LUB WYKŁADY POŚWIĘCONE DOBRYM PRAKTYKOM

i inspiracjom z zakresu circular economy i zero waste, realizowane przez lokalnych aktywistów/ki lub organizacje pozarządowe działające na rzecz ochrony środowiska naturalnego bądź samodzielnie przez członków/członkinie społeczności skupionej wokół kawiarenki¹⁶.

14 Więcej o Foodsharnigu <https://www.facebook.com/FoodsharingPolska>

15 Przykłady ogrodów sąsiedzkich <http://bujnawarszawa.pl/ogrody/>

16 Inspirujące przykłady ze świata: www.livingcircular.veolia.com

MIERZENIE WPŁYWU

Mierzenie wpływu jest kluczowe przy wprowadzaniu innowacji społecznych. Zachęcając społeczność do wzięcia udziału w ruchu społecznym, czy pozyskując partnerów, warto poza wizją zrównoważonego społeczeństwa przytoczyć twarde dane.

JAKIE DANE ZBIERAĆ?

- Dane ilościowe dostępne natychmiast, a więc, np.: liczba warsztatów, spotkań, prelekcji, liczba uczestników/czek i naprawionych sprzętów,
- Dane ilościowe dostępne po dłuższym czasie, a więc np.: liczba osób, które zmieniły swoje przyzwyczajenia, liczba „stałych klientów/ek”, liczba publikacji w mediach poświęcona kawiarence, liczba partnerstw lokalnych zawiązanych w ramach działalności kawiarenki
- Dane jakościowe, a więc np.: analiza przeszkód w naprawach, wpływ kawiarenki na życie mieszkańców/nek i na rozwój okolicy.

GOTOWE NARZĘDZIA: NAPRAWA SPRZĘTÓW

Międzynarodowa fundacja Rapiar Cafes, zrzeszająca 1800 Kawiarenek Naprawczych na całym świecie, w roku 2018 stworzyła narzędzie do wspólnego pomiaru naprawianych sprzętów - Repair Monitor¹⁷, do którego może mieć dostęp każdy, kto przystąpi do międzynarodowego ruchu Repair Cafes¹⁸.

W ciągu roku Repair Cafes podjęły się ponad 8 000 napraw, zatem w każdej z nich naprawiano średnio 19 przedmiotów miesięcznie. Najczęściej przynoszone do KN przedmioty to: ekspresy do kawy, rowery, spodnie, odkurzacze, maszyny do szycia, płaszcze, żelazka, lampy, zegary i laptopy. Goście/gościnnie Kawiarenek w średnio 65% przypadków wrócili do domu z naprawionymi przedmiotami. Skuteczność była znacznie wyższa w przypadku urządzeń niezawierających elektroniki [85%].

Przyczyny które uniemożliwiły naprawę:

- Uszkodzona część była niemożliwa do naprawy, a w trakcie wydarzenia niedostępny był jej zamiennik [46% przypadków]
- Zamiennik był zbyt drogi [20%]
- Proces naprawczy był zbyt skomplikowany, zbyt czasochłonny lub niebezpieczny [14%]
- Niemożliwe było rozłożenie urządzenia na części bez jego popsucia [10%]
- Nie znaleziono przyczyny defektu [10%]

---

17 <https://repairmonitor.org/>

18 Aby dołączyć napisz na adres info@repaircafe.org.

Wnioski i rekomendacje z raportu Repair Monitor¹⁹:

1. Zawsze spróbuj naprawić
  - W 65% udało się naprawić sprzęt
2. Poświęćaj więcej uwagi konserwacji urządzeń
  - w wielu przypadkach uszkodzenia wynikały z nieprawidłowej konserwacji
3. Zwiększaj wiedzę o tym, jak naprawiać
  - Wiele napraw było możliwych do wykonania samemu
4. Zachęcaj producentów/teki do aktywnego promowania naprawy
  - Uwzględnienie potrzeby naprawy na etapie produkcji, np. możliwość rozkręcenia na części
  - Dostępność instrukcji naprawczych
5. Produkuj łatwiej naprawialne urządzenia elektryczne
6. Angażuj ustawodawcę w ruch na rzecz naprawy

GOTOWE NARZĘDZIA: ZMIANY SPOŁECZNE

Przydatnym narzędziem do pomiaru zmian w środowisku lokalnym może być model 5R²⁰, a także wytyczne z podręcznika BOX – badania oddziaływania na kapitał społeczny, przygotowanego przez Fundację Badań i Innowacji Społecznych Stocznia²¹. Pomocne mogą być także naukowe artykuły o pomiarze wpływu przy użyciu metody eksperymentu z losową próbą²².

19 Cały raport po angielsku: https://repaircafe.org/en/wp-content/uploads/sites/2/2019/05/RepairMonitor_analysis_2018_ENGLISH.pdf

20 Szczegóły w rozdziale "Myślenie Systemowe – czyli kawiarenka krok po kroku"

21 <https://www.kapitalspoleczny.org/>

22 <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/25030/9781464807794.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

CO MOGĄ ZMIENIĆ KAWIARENKI NAPRAWCZE?

Kawiarenki tworzą zmianę społeczną. Pozytywnie wpływają na:

- Wzmocnienie społeczności lokalnej
- Wzrost świadomej konsumpcji
- Zmniejszenie liczby odpadów gabarytowych
- Dostarczenie tanich i lokalnych usług
- Wsparcie lokalnych rzemieślników
- Wzrost aktywności mieszkańców/nek
- Poziom świadomości ekologicznej

CO W CIĄGU ZALEDWIE 3 MIESIĘCY ZMIENIŁY KAWIARENKI NAPRAWCZE?

- Zachęciły ponad 150 osób do wspólnej naprawy
- Nauczyły jak: odrestaurować stare meble, naprawić gniazdko elektryczne i lampę pokojową, wyregulować przerzutki, zmienić dętkę w rowerze, zbudować kanoe metodą skin-on-frame, naprawić starą biżuterię, uszyć woreczki zerowastowe i nerkę, haftować kordonkiem²³.
- Wsparły 20 liderów społeczności lokalnej
- Zaprezentowały ideę KN 15 społecznościom na poziomie dzielnic i miast

23 Nasze inicjatywy możesz obejrzeć na: https://www.youtube.com/watch?v=eqwJtOzYF_A&list=PLBGigHis7BpsV6oBmawNt_40CknwLmswu

PRZYDATNE KONTAKTY

Poniżej znajdziecie kontakty do organizacji międzynarodowych, które wspierają powstawanie Kawiarenek Naprawczych, oraz do lokalnych organizacji, które tworzą KN w swoich społecznościach. Korzystajcie z kontaktów, bo tylko wspólnie, w myśl idei *collective impact*²⁴ [wspólnego wpływu], możemy wprowadzać zmianę systemową.

ORGANIZACJA	KRAJ	OPIS	KONTAKT
REPAIR CAFE FOUNDATION	Międzynarodowa założona w Holandii	Organizacja zrzeszająca KN na świecie	repaircafe.org FB: @RepairCafeInternational info@repaircafe.org
NETZWERK REPARATUR INITIATIVEN	Niemcy	Organizacja wspierająca powstawanie KN w Niemczech	reparatur-initiativen.de FB: @netzwerkreparaturinitiativen reparieren@anstiftung.de
CAMBRIDGE CARBON FOOTPRINT	Wielka Brytania	Organizacja działająca na rzecz zmniejszenia emisji CO ²	cambridgecarbonfootprint.org FB: @CamCarbonFootprint info@cambridgecarbonfootprint.org
POLSKIE STOWARZYSZENIE ZERO WASTE	Polska	Organizacja działająca na rzecz zmiany społecznej w zakresie gospodarowania odpadami	zero-waste.pl FB: @PolskieStowarzyszenieZeroWaste kontakt@zero-waste.pl
REPAIR CAFE PIŁA	Piła	Pierwsza KN w Polsce	FB: @RepairCafePila
KAWIARENKA NAPRAWCZA "REPERATKA"	Bydgoszcz Toruń	Kawiarenka Naprawcza	FB: @reperatka
PODZIELNIA	Poznań	Centrum Ekonomii Współdzielenia	podzielnia.pl FB: @podzielnia podzielnia@podzielnia.pl
ROWEROWE LOVE	Bielsko-Biała	KN wokół ruchu rowerowego	patchshopgirls.pl FB: @Patchshopgirls

²⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/Collective_impact

ORGANIZACJA	KRAJ	OPIS	KONTAKT
DZIEWCZYŃSKA KAWIARENKA NAPRAWCZA	Kraków	KN wzmacniająca dziewczyny i kobiety	autonomia.org.pl FB: @autonomia.fundacja fundacja@autonomia.org.pl
STARE KORALE JAK NOWE	Tarnowskie Góry	KN wokół tworzenia i naprawiania biżuterii	FB: @spoldzielniaFamilia biuro@spoldzielnia-familia.pl
SZKUTNIA VEOLIA	Chorzów	KN wokół recylingu łodzi, canoe, kajaków i mebli	FB: @BobroweZeremia @KawiarenkaNaprawcza bobrowezeremia@gmail.com
MIEJSCE Z POZYTYWNA ENERGIĄ NAD BRZEGIEM ŁYNY	Lidzbark Warmiński	KN wokół upcylingu mebli	zisnio.com FB: @zisnio jowita@zisnio.com
KAWIARENKA NAPRAWCZA CZERWONY ROWER	Warszawa	KN prowadzone przez osoby wykluczone	otwartedrzwi.pl FB: @stowarzyszenieotwartedrzwi stowarzyszenie@otwartedrzwi.pl
NAPRAW TO NA PACA	Warszawa	KN w Miejscu Akcji Lokalnej	centrumpaca.pl FB: @Paca40 zapisy@cal.org.pl
OTWARTA PRACOWNIA SIÓSTR RZEKI	Kraków	KN wokół aktywistycznego wytwarzania sztuki	siostryrzeki.wordpress.com FB: @Siostry-Rzeki siostry.rzeki@gmail.com
NAPRAW SAM	Słupca	KN wokół lokalnej turystyki rowerowej	FB: @anmar.słupca
DRUGIE ŻYCIE RZECZY	Radzyń Podlaski	KN łącząca pokolenia	FB: @kawiarnia.kofiti
MAL GRÓJECKA	Warszawa	Miejsca Aktywności Lokalnej działające na zasadach Gospodarki Obiegu Zamkniętego	FB: @MALGrojecka109

Trzymamy kciuki za każdą inicjatywę, która chce wprowadzać realną zmianę w swojej społeczności. Pamiętaj by pochwalić się efektami!)

Komitet redakcyjny:

**Marek Kaleta (Fundacja Ashoka),
Anna Hincz (Fundacja Veolia Polska)**

**Korekta językowa:
Laura Górską (Fundacja Ashoka)
Jagoda Schmidt**

**Oprawa graficzna:
Jakub Jakubowski**

